

Virsraksts: Par puses procesuālo tiesību pārņemšanu; tiesas izdevumu atlīdzināšana

Tēze Nr.1: Civilprocesa likuma 77.panta trešā daļa noteic, ka visas darbības, kas izpildītas procesā līdz tiesību pārņēmēja iestāšanās brīdim, tiesību pārņēmējam ir tikpat obligātas, cik obligātas tās bija personai, kuras tiesības pārņemtas. Tādējādi uz procesuālo tiesību pārņēmēju pāriet visas darbības, kas līdz tiesību pārņemšanas brīdim attiecās uz sākotnējo prasītāju, cita starpā, sākotnējā prasītāja tiesība būt atbrīvotam no valsts nodevas samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu.

Tēze Nr.2: Lietas dalībniekam, kurš nav iepriekš samaksājis tiesas izdevumus valsts ienākumos, ir jāsamaksā valstij nenomaksātie tiesas izdevumi, ja tiesas nolēmums nav viņa labā un viņš nav atbrīvots no tiesas izdevumiem. Bet, ja prasītājs, tai skaitā prasītāja tiesību pārņēmējs, bijis atbrīvots no valsts nodevas samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību, tad nav tiesiska pamata, izspriežot lietu pēc būtības, piedzīt no prasītāja šos tiesas izdevumus. (Civilprocesa likuma 42.panta pirmā, otrā daļa).

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 9.marta

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC –36/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators A.Laviņš

senators referents N.Salienieks

senatore A.Vītola,

piedaloties prasītājas V.P. pārstāvei I.Š. un atbildētājas Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības „Bāka - 2” pārstāvim zvērinātam advokātam Raivo Sjademi,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar prasītājas V.P. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 26.jūnija spriedumu B.P. tiesību pārņēmējas V.P. prasībā pret Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību „Bāka - 2” par parāda atzīšanu par spēkā neesošu un Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības „Bāka - 2” pretprasībā pret B.P. tiesību pārņēmēju V.P. par nepieciešamo izdevumu un komunālo maksājumu parāda piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] B.P. 2004.gada 14.aprīlī cēlis prasību Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesā pret Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību „Bāka-2” (turpmāk tekstā - DzĪKS „Bāka-2”) par parāda Ls 230,76 atzīšanu par spēkā neesošu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītājs ir dzīvokļa Nr.6, Rīgā, [...] ielā 97, īpašnieks. Atbildētāja DzĪKS „Bāka - 2”, kas ir prasītājam piederošā dzīvokļa apsaimniekotāja, 2004.gada 22.martā nosūtījusi tam paziņojumu par parāda Ls230,76 nomaksu, kas jāveic līdz 2004.gada 5.aprīlim. Prasītājs minēto parādu neatzīst un norāda, ka šāda parāda summa ir pierakstījums un nebūtu radusies, ja atbildētāja būtu ar pienācīgu rūpību izpildījusi tiešos pienākumus, tādējādi, pamatojoties uz Civillikuma 1776.pantu un Civilprocesa likuma 80.pantu, prasītājs lūdz atzīt parādu par spēkā neesošu.

[2] DzĪKS „Bāka-2” 2004.gada 15.jūlijā iesniegusi tiesā rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst, jo prasītājam piedādītie rēķini satur patiesu informāciju un balstīti uz atbildētājas izpildinstitūcijas lēmumiem.

[3] DzĪKS „Bāka-2” 2004.gada 7.oktobrī iesniegusi tiesā pretprasību pret B.P. par nepieciešamo izdevumu un komunālo maksājumu parāda Ls 230,76 piedziņu, norādot, ka B.P., būdams dzīvokļa īpašnieks, bez iemesla neveic pilnā apmērā maksājumus par telpu apsaimniekošanu un komunālajiem pakalpojumiem. Par laiku no 1997.gada 1.februāra līdz 2004.gada 31.augustam DzĪKS „Bāka-2” izsniegusi B.P. apmaksai rēķinus par kopējo summu Ls 3 057,75, no kuras prasītājs apmaksājis Ls 2 826,99. Starpība sastāda Ls 230,76. Pretprasība pamatota ar Civillikuma 1779.pantu un likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 12.pantu.

[4] 2004.gada 25.novembrī tiesā saņemti B.P. rakstveida paskaidrojumi, kur prasītājs norāda, ka pretprasību neatzīst. Uzskata, ka DzĪKS „Bāka-2” izsniegtie rēķini satur nepamatotus un paaugstinātus maksājumus par izdevumiem, kuri nevar tikt atzīti par nepieciešamajiem izdevumiem.

[5] Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2005.gada 15.februāra spriedumu B.P. prasība pret DzĪKS „Bāka-2” par parāda atzīšanu par spēkā neesošu noraidīta. Savukārt DzĪKS „Bāka - 2” pretprasība apmierināta, piedzenot no B.P. par labu DzĪKS „Bāka-2” parādu Ls 230,76 un samaksāto valsts nodevu Ls 34,61, kopā Ls 265,37.

[6] Sakarā ar prasītāja B.P. nāvi, pamatojoties uz 2009.gada 19.februāra mantojuma apliecību par tiesībām uz mantojumu pēc likuma, ar kuru V.P. apstiprināta mantojuma tiesībās uz visu atstāto mantojumu, B.P. lietā aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju V.P..

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību, kurā lūgts apmierināt prasību un noraidīt atbildētājas pretprasību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2009.gada 26.jūnija spriedumu V.P. prasību pret DzĪKS „Bāka - 2” par parāda atzīšanu par spēkā neesošu noraidījusi. DzĪKS „Bāka - 2” pretprasība pret V.P. par nepieciešamo izdevumu un komunālo maksājumu parāda piedziņu apmierināta. No prasītājas par labu atbildētājai piedzīts nepieciešamo izdevumu un komunālo maksājumu parāds par laika periodu no 1997.gada 1.februāra līdz 2004.gada 31.augustam 230,76, tiesāšanās izdevumi Ls 34,61 par samaksāto valsts nodevu, ar pierādījumu savākšanu saistītie izdevumi Ls 590. No prasītājas par labu valstij piedzīta valsts nodeva Ls 34,61. No prasītājas piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie tiesas izdevumi.

[7.1] Lietā pastāv strīds par faktu, vai B.P. bija DzĪKS „Bāka-2” biedrs. Lai gan tiesas ieskatā šim apstāklim nav būtiskas nozīmes, jo atbilstoši likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 12.pantam dzīvokļa īpašniekam ir pienākums veikt maksājumus neatkarīgi no tā, vai dzīvokļa īpašnieks ir mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanai un apsaimniekošanai izveidotās dzīvokļu īpašnieku sabiedrības dalībnieks, savukārt šā likuma 34.panta otrā daļa nosaka sabiedrības tiesības prasīt no dzīvokļu īpašniekiem, kas nav sabiedrības dalībnieki, mājas un zemes gabala uzturēšanai nepieciešamo izdevumu attiecīgās daļas samaksu, spriedumā norādīts, ka atbildētāja atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajā daļā noteiktajam ir pierādījusi faktu, ka DzĪKS „Bāka-2” ir dzīvokļu celtniecības kooperatīva „Majaks” tiesību un saistību pārņēmēja, kuras biedrs bijis arī prasītājs.

Līdz ar to tiesa atzinusi, ka B.P. bijis DzĪKS „Bāka-2” biedrs, tādējādi saskaņā ar statūtu 4.6.1.punktu prasītājam bija pienākums ievērot sabiedrības statūtus un institūciju lēmumus.

[7.2] Lietā nav strīda par faktu, ka līgumiskās attiecības starp pusēm nepastāv. Šajā gadījumā pušu tiesiskās attiecības izriet no likuma „Par dzīvokļa īpašumu”, kura 12.pants nosaka dzīvokļa īpašnieka pienākumu segt nepieciešamos izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas, tās komunikāciju un iekārtu uzturēšanu, ekspluatāciju un remontu, kā arī ar zemes gabala uzturēšanu, proporcionāli sava dzīvokļa īpašuma lielumam, un norēķināties par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem neatkarīgi no tā, vai dzīvokļa īpašnieks ir mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanai un apsaimniekošanai izveidotās dzīvokļu īpašnieku sabiedrības dalībnieks un vai viņš ir noslēdzis ar citiem dzīvokļu īpašniekiem attiecīgu līgumu.

Atsaucoties uz likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 8.pantu, tiesa atzinusi, ka B.P. tāpat kā

pārējiem dzīvokļu īpašniekiem bija pienākums piedalīties daudzdzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas pārvaldīšanā un apsaimniekošanā.

Ņemot vērā to, ka lietā pastāv strīds par faktu, vai B.P. pilnībā ir izpildījis savu pienākumu veikt maksājumus par dzīvokli, un vai DzĪKS „Bāka-2” kā apsaimniekotāja rēķinus piestādījusi saskaņā ar Rīgas domes noteiktajiem tarifiem un citiem normatīviem, lietā pēc pušu lūgumu tika noteikta grāmatvedības ekspertīze.

Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka ar tiesā iesniegto ekspertīzes veicēja SIA „Potapoviča un Andersone” ziņojumu par konstatējumiem, veicot saskaņotas procedūras attiecībā uz DzĪKS „Bāka-2” piestādītajos rēķinos ietvertajām summām, neapstiprinās prasītājas apgalvojums, ka atbildētāja piestādītie rēķini būtu nepareizi vai tajos tiktu pārsniegti Rīgas domes noteiktie tarifi un būtu iekļauti maksājumi, ko likums neparedz.

[7.3] Attiecībā uz prasītājas atsauci uz Civillikuma 1776.pantu spriedumā norādīts, ka šī norma strīda izlemšanā nav piemērojama, jo lietā nav konstatēti tādi apstākļi, ka DzĪKS „Bāka-2” ar pienācīgu rūpību nebūtu izpildījusi savus tiešos pienākumus, kā tas tiek apgalvots prasībā. Bez tam, pušu tiesiskās attiecības regulē speciālais likums „Par dzīvokļa īpašumu”, un atbilstoši šī likuma 1.pantam Civillikums piemērojams, ciktāl to nereglamentē šis likums.

[7.4] Noraidot prasību, tiesa no prasītāja tiesību pārnēmējas atbilstoši Civilprocesa likuma 41.panta pirmās daļas noteikumiem piedzinusi tiesas izdevumus, kas atbildētājai bijuši sakarā ar valsts nodevas apmaksu Ls 34,61. Atbilstoši Civilprocesa likuma 44.pantam no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu Ls 590, ko DzĪKS „Bāka-2” samaksājusi ekspertīzes veicējam, jo lietas izskatīšanas gaitā tiesa noskaidrojusi, ka V.P., pretēji tiesas 2008.gada 5.jūnija lēmumā noteiktajam, ekspertīzes izdevumus puses apmērā nav apmaksājusi.

Iesniedzot prasību, B.P. ir bijis atbrīvots no valsts nodevas samaksas, taču atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta otrās daļas noteikumiem, noraidot prasību, šie izdevumi piespriežami no prasītājas valsts ienākumos. Tiesa atzinusi, ka atbrīvošanai no izdevumu samaksas nav pamata, ievērojot to salīdzinoši nelielo apmēru- Ls 34,61 un faktu, ka V.P. kā B.P. mantiniecei pieder vērtīgs nekustamais īpašums - dzīvoklis Rīgā, [...] ielā 97-6, tāpēc nevar uzskatīt, ka V.P. būtu mazturīga un valsts nodevas samaksa būtiski pasliktinātu viņas mantisko stāvokli.

[8] Par spriedumu prasītāja iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[8.1] Civillietu tiesas kolēģijai, vērtējot tās spriedumā norādītos apstākļus, bija jāvadās ne tikai

no Ministru padomes 1992.gada 4.augusta lēmuma Nr.307 „Par dzīvokļu īpašnieku kooperatīvajām sabiedrībām”, bet arī no tobrīd spēkā esošā likuma „Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām” (zaudējis spēku ar 10.03.1998.) noteikumiem. Taču apelācijas instances tiesa, izšķirot strīdu, vadījies vienīgi no iepriekš minētā Ministru padomes lēmuma, tādējādi pieļaujot nepareizu materiālo tiesību normu piemērošanu, kas novedis pie Civilprocesa likuma 5. un 190.panta pārkāpumiem.

[8.2] Tiesa spriedumā nav motivējusi kāpēc konkrētajā situācijā nav piemērojams Kooperatīvo sabiedrību likuma 58.pants, kas noteic, ka kooperatīvajai sabiedrībai jāceļ prasība tiesā pret biedriem vai amatpersonām, ja tā nolemj biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce) vai to pieprasa ne mazāk kā viena desmitdaļa sabiedrības biedru. Šādu tiesas atzinumu kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata par materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu.

[8.3] Prasītājs ar atbildētāju nav nodibinājis līgumiskās attiecības, bet ik mēnesi apmaksājis atbildētāja izsniegtos rēķinus par dzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas apsaimniekošanu. Savukārt atbildētāja nav ievērojusi pašas atbildētājas kopsapulcē apstiprināto daudzdzīvokļu mājas kopīpašumā esošās daļas apsaimniekošanas maksas apmēru, kas radīja pārmaksu no atbildētājas puses Ls 8,17. Šo summu kopā ar pārējo pārmaksu prasītājs lūdzis prasībā piedzīt no atbildētājas. Tāpēc likuma par „Par dzīvokļa īpašumu” 8.pants un 27.¹pants nav piemērojami, jo prasījums ir par rēķinos noteiktās paaugstinātās un pārmaksātās summas atgriešanu prasītājam. Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija, vienpusīgi vērtējot pierādījumus un neiedziļinoties abu pušu prasījumu būtībā, ir pieļāvusi Civilprocesa likuma 97.panta pārkāpumu, jo nav vērtējusi pierādījumus, tos vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudot un vadoties no tiesiskās apziņas, kas ir bijis par cēloni nepareizam tiesas spriedumam.

[8.4] Apgabaltiesa nav izvērtējusi apstākli, ka atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus, ka pretprasībā pieprasītie izdevumi ir nepieciešami dzīvojamās mājas, tās komunikāciju un iekārtu uzturēšanai, ekspluatācijai un remontam, kā arī zemes gabala uzturēšanai. Apgabaltiesa, izmantojot likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 12.pantu, aprobežojusies tikai ar atbildētājas prasījumu virspusēju izpratni.

[8.5] Lai arī lielāko daļu no prasījuma summas veido soda nauda, neievērojot Civilprocesa likuma 195.panta noteikumus, spriedumā nav atsevišķi norādīta galvenā parāda summa un soda procenti, kas uzskatāms par procesuālo tiesību normu pārkāpumu.

[8.6] B.P. ar tiesas lēmumu bija atbrīvots no valsts nodevas samaksas, tādējādi B.P. tiesību pārņēmeja V.P. kasācijas sūdzībā norādījusi, ka tiesa nepamatoti piedzinusi no viņas valsts nodevu Ls 34,61, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu, jo minētais pants paredz, ka prasības noraidīšanas gadījumā no prasītāja valsts ienākumos piespriežami tiesas izdevumi, ja

prasītājs nav bijis atbrīvots no valsts samaksas.

[8.7] Izdevumi par ekspertu atzinumu ir uzskatāmi par tiesas izdevumiem, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 40.pantam ir atzīstami par ar lietas izskatīšanu saistītiem izdevumiem, kas prasītājam B.P. nebija jāiemaksā, jo viņš bija atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas. Turklāt ne Civilprocesa likuma 41.pants, ne 42.pants neparedz tiesas izdevumu atlīdzināšanu atbildētājam, līdz ar to kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa pārkāpusi minētās procesuālās tiesību normas.

[9] Tiesas sēdē prasītājas pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pilnā apmērā un lūdza to apmierināt, bet atbildētājas pārstāvis lūdza kasācijas sūdzību noraidīt kā nepamatotu.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams daļā, ar kuru no prasītājas par labu valstij piedzīta valsts nodeva Ls 34,61 un no prasītājas par labu atbildētājam piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi Ls 590. Pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts, bet prasītājas kasācijas sūdzība noraidāma.

[11] Senāts uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka apelācijas instances tiesai, vērtējot tās spriedumā norādītos apstākļus, bija jāvadās no likuma „Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām”, kā arī Kooperatīvo sabiedrību likuma 58.panta, kas noteic, ka kooperatīvajai sabiedrībai jāceļ prasība tiesā pret biedriem vai amatpersonām, ja tā nolemj biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce), vai to pieprasa ne mazāk kā viena desmitdaļa sabiedrības biedru.

Apelācijas instances tiesas savā spriedumā konstatējusi, ka līgumiskās attiecības starp prasītāju kā dzīvokļa īpašnieku un atbildētāju kā dzīvokļu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību nepastāv, bet pušu tiesiskās attiecības izriet no likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 12.panta. Proti, šī tiesību norma kā saistību rašanās pamats, noteic apstākļus un noteiktu faktu esamību, pie kuriem personai rodas konkrēti pienākumi pret citu personu.

Konkrētajā gadījumā pastāv strīds, vai prasītāja kā dzīvokļa īpašiece (*atbilstoši likuma „Par dzīvokļa īpašumu” 12.panta prasībām*) ir segusi visus nepieciešamos izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas, tās komunikāciju un iekārtu uzturēšanu, ekspluatāciju un remontu, kā arī ar zemes gabala uzturēšanu, proporcionāli sava dzīvokļa īpašuma lielumam, tāpat arī norēķinājusies par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem neatkarīgi no tā, vai prasītāja ir mājas kopīpašumā

esošās daļas pārvaldīšanai un apsaimniekošanai izveidotās dzīvokļu īpašnieku sabiedrības dalībniece un vai viņa ir vai nav noslēgusi attiecīgu līgumu.

Ievērojot iepriekš minēto, Senāts uzskata, ka pretprasība pret prasītāju nav celta kā pret kooperatīvās sabiedrības biedru vai amatpersonu. Līdz ar to nav pamata piemērot Kooperatīvo sabiedrību likuma 58.panta, kā arī likuma „Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām” normas, jo tās uz strīdus tiesiskajām attiecībām neattiecas.

[12] Par nepamatotu atzīstama kasācijas sūdzības iesniedzējas norāde, ka Civillietu tiesas kolēģija, vienpusīgi vērtējot pierādījumus un neiedziļinoties abu pušu prasījumu būtībā, ir pieļāvusi Civilprocesa likuma 97.panta pārkāpumu, cita starpā, nav izvērtējusi apstākli, ka atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus, ka pretprasībā pieprasītie izdevumi ir nepieciešami dzīvojamās mājas, tās komunikāciju un iekārtu uzturēšanai, ekspluatācijai un remontam, kā arī zemes gabala uzturēšanai.

[12.1] No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka apelācijas instances tiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, cita starpā, grāmatvedības ekspertīzes atzinumu, secinājusi, ka nav apstiprinājies prasītājas apgalvojums, ka atbildētājas piestādītie rēķini būtu nepareizi, tajos tiktu pārsniegti Rīgas domes noteiktie tarifi un būtu iekļauti maksājumi, ko likums neparedz. Vienlaikus tiesa neatzina par objektīvi ticamiem prasītājas tiesā iesniegtos aprēķinus, jo tie sastādīti pēc sastādītājam vien zināmas metodikas.

[12.2] Civilprocesa likuma 450.panta trešā daļa noteic, ka kasācijas kārtībā var pārsūdzēt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiesa nepareizi piemērojusi vai iztulkojusi materiālo tiesību normu, pārkāpusi procesuālo tiesību normu vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas. No minētās tiesību normas izriet, ka kasācijas instances tiesa neizspriež lietu pēc būtības, bet pārbauda lietā taisītā apelācijas instances tiesas sprieduma atbilstību tiesību normām, t.i., kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst lietas faktisko apstākļu noskaidrošana, pierādījumu pārbaude un vērtēšana, t.sk., pierādījumu pārvērtēšana. Tā kā šis kasācijas motīvs ir vērsts uz lietā esošo pierādījumu pārvērtēšanu, Senāts uzskata, ka tas ir noraidāms, jo neietilpst kasācijas instances kompetencē.

[13] Tāpat Senāts neuzskata par pamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apgabaltiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumu, neievērojot Civilprocesa likuma 195.panta noteikumus, jo spriedumā nav atsevišķi norādīta galvenā parāda summa un soda procenti.

No apgabaltiesas sprieduma un atbildētājas pretprasības redzams, ka pretprasība celta un apmierināta par nepieciešamo izdevumu un komunālo maksājumu parāda piedziņu par laika periodu

no 1997.gada 1.februāra līdz 2004.gada 31.augustam. Proti, apelācijas instances tiesai nebija pamata nodalīt galvenā parāda summu no soda procentiem, jo, iztrūkstot soda procentiem, nav iespējams tos nodalīt.

[14] Ar apelācijas instances tiesas spriedumu no prasītājas par labu valstij piedzīta valsts nodeva Ls 34,61, no kuras B.P. bija atbrīvots. Proti, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu nav pamata prasītājas atbrīvošanai no valsts nodevas samaksas, ievērojot tās nelielo apmēru un faktu, ka prasītājai pieder vērtīgs nekustamais īpašums un viņa nav atzīstama par mazturīgu. Savukārt no iesniegtās kasācijas sūdzības redzams, ka apelācijas instances tiesas spriedums, cita starpā, pārsūdzēts daļā, ar kuru no prasītājas nepamatoti piedzīta valsts nodeva, no kuras B.P. bija atbrīvots. Tādējādi kasācijas instances tiesā noskaidrojams jautājums, vai apelācijas instances tiesa pamatoti piedzinusi iepriekš minēto valsts nodevu no prasītājas kā B.P. tiesību pārņēmējas.

[14.1] No apelācijas instances tiesas sprieduma un lietas materiāliem redzams, ka ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 10.jūnija lēmumu B.P. (*miris 2008.gada 23.augustā*) saskaņā ar Civilprocesa likuma 77.pantu aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju V.P. (*sk. lietas 6.sēj. 12., 23.-24.lpp.*).

[14.2] Civilprocesa likuma 77.panta trešā daļa noteic, ka visas darbības, kas izpildītas procesā līdz tiesību pārņēmēja iestāšanās brīdim, tiesību pārņēmējam ir tikpat obligātas, cik obligātas tās bija personai, kuras tiesības pārņemtas. Tādējādi uz procesuālo tiesību pārņēmēju pāriet visas darbības, kas līdz tiesību pārņemšanas brīdim attiecās uz sākotnējo prasītāju, cita starpā, sākotnējā prasītāja tiesība būt atbrīvotam no valsts nodevas samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu (*sk. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2004.gada 17.maija lēmumu, ar kuru B.P. atbrīvots no valsts nodevas – Ls 23,08 samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu pret DzĪKS „Bāka-2” par parāda atzīšanu par spēkā neesošu, lietas 1.sēj. 166.lpp.*) un apelācijas sūdzību (*sk. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2005.gada 24.marta lēmumu, ar kuru B.P., iesniedzot apelācijas sūdzību, atbrīvots no valsts nodevas – Ls 34,61 samaksas valsts ienākumos, lietas 5.sēj. 92.lpp.*).

[14.3] Civilprocesa likuma 42.panta pirmā daļa noteic, ka tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bija atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījumu daļai. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka, ja prasību noraida, tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš, piespriežami no prasītāja valsts ienākumos. Senāts uzskata, ka no iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka lietas dalībniekam, kurš nav iepriekš samaksājis tiesas izdevumus valsts ienākumos, ir jāsamaksā valstij nenomaksātie tiesas izdevumi, ja tiesas

nolēmums nav viņa labā un viņš nav atbrīvots no tiesas izdevumiem. Bet, ja prasītājs (*tai skaitā prasītāja tiesību pārņēmējs, sk. šā sprieduma 14.2.pkt.*) bijis atbrīvots no valsts nodevas samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību, tad nav tiesiska pamata, izspriežot lietu pēc būtības, piedzīt no prasītājas šos tiesas izdevumus sakarā ar prasības noraidīšanu un pretprasības apmierināšanu.

[14.4] Ņemot vērā iepriekšminēto, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums daļā, ar kuru piedzīts no prasītājas par labu valstij Ls 34,61 ir atceļams.

[15] Senāts uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas norādi, ka prasītāja atbrīvota no tiesāšanās izdevumu – valsts nodevas atlīdzināšanas atbildētājam kā B.P. tiesību pārņēmējai.

Kā jau norādīts iepriekš (*sk. šā sprieduma 14.2.pkt.*) uz procesuālo tiesību pārņēmēju – V.P., pāriet visas darbības, kas līdz tiesību pārņemšanas brīdim attiecās uz sākotnējo prasītāju. Proti, tā kā B.P. bija atbrīvots no valsts nodevas samaksas valsts ienākumos, iesniedzot prasības pieteikumu un apelācijas sūdzību, tad tikai šajā daļā saglabājas tiesību pārņēmēja tiesības uz atbrīvošanu no tiesas izdevumu samaksas. Līdz ar to saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa pamatoti piedzina no prasītājas par labu atbildētājai tā samaksāto valsts nodevu Ls 34,61.

[16] No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi Ls 590 sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu (*skat. lietas 6.sēj.28.lpp.*). Citiem vārdiem, apgabaltiesa secinājusi, ka summas, kuras atbildētāja samaksāja ekspertīzes veicējiem saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.pantu, ir atzīstamas par ar lietas vešanu saistītiem izdevumiem sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu.

[16.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 33.panta pirmajai daļai visi tiesāšanās izdevumi iedalās divās grupās: tiesas izdevumi un ar lietas vešanu saistītie izdevumi. Starp minētajām tiesāšanās izdevumu grupām pastāv vairākas būtiskas atšķirības, piemēram, neviena puse nav atbrīvota no ar lietas vešanu saistītiem izdevumiem (*sk. Civilprocesa likuma 43., 44.pantu*), bet no tiesas izdevumu samaksas lietas dalībnieks var tikt atbrīvots uz likuma pamata vai uz motivēta tiesneša (tiesas) lēmuma pamata (*sk. Civilprocesa likuma 43.pantu*). Tādējādi ir būtiski noskaidrot, vai samaksa ekspertīzes veicējiem ir uzskatāma par ar lietas vešanu saistītiem izdevumiem vai tiesas izdevumiem.

[16.2] No Civilprocesa likuma 33.panta otrās daļas izriet, ka pie tiesas izdevumiem pieskaitāmi ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kuros, citu starp, ietilpst summas, kas jāizmaksā

ekspertiem (*sk. Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 1.punktu*). Līdz ar to apgabaltiesa ir kļūdaini atzinusi summas, kas izmaksājamas ekspertiem, kā ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

[16.3] Ņemot vērā iepriekš minēto, Senāts uzskata par pamatotu kasācijas sūdzības norādi, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti piedzinusi no prasītājas Ls 590, kas samaksāti ekspertīzes veicējiem, kā ar lietas vešanu saistītos izdevumus un spriedums šajā daļā ir atceļams.

[17] Ņemot vērā, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 26.jūnija spriedums atceļams daļā, ar kuru no prasītājas par labu valstij piedzīta valsts nodeva Ls 34,61 un no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi Ls 590, Senāts uzskata, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu kasācijas sūdzības iesniedzējai atmaksājama iemaksātā drošības nauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 26.jūnija spriedumu atcelt daļā, ar kuru no V.P. par labu valstij piedzīta valsts nodeva Ls 34,61, kā arī no V.P. par labu dzīvokļu īpašnieku kooperatīvai sabiedrībai „Bāka-2” piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi Ls 590, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 26.jūnija spriedumu atstāt negrozītu.

Atmaksāt V.P. tās iemaksāto drošības naudu Ls 50.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	(<i>paraksts</i>)	A.Laviņš
	senators	(<i>paraksts</i>)	N.Salienieks
	senatore	(<i>paraksts</i>)	A.Vītola